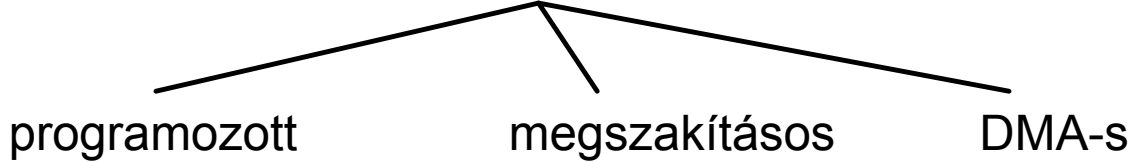

Periféria kezelési módszerek

- közvetlen szoftver
ütemezés

- lekérdezéses
ütemezés

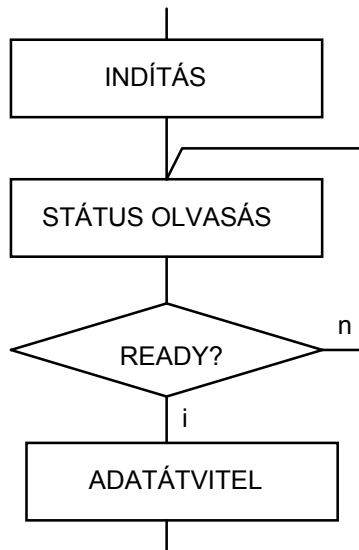
Programozott periféria kezelés

Közvetlen szoftver ütemezés

Egyes perifériáknál *nincs szükség szinkronizálásra* mert vagy nincs mihez szinkronizálódni (pl: egy kijelzőt meghajtó regiszter, egyszerű bementi port), vagy a periféria egy művelet elindítása után a következő utasítás végrehajtására már biztosan elkészül (gyors A/D konverter). Az ilyen *perifériákhoz a processzor tetszőleges időpontban fordulhat.*

Lekérdezéses ütemezés

Ha a periféria sebessége olyan, hogy *egy perifériás művelet néhány utasítás végrehajtási időn belül fejeződik be*, akkor a szinkronizálást státus figyeléssel célszerű megoldani.

Lassú periféria esetében sok várakozással jár, ami alatt a CPU nem végez érdemleges működést. Ezért csak akkor engedhető meg, ha CPU egyéb feladatait így is képes elvégezni.

Az igényelt hardver tekintetében általában a *lekérdezéses ütemezés a legolcsóbb megoldás.*

Program megszakításos periféria kezelés

*Ha a periféria csak viszonylag hosszú idő vagy előre kiszámíthatatlan idő múlva lesz kész az újabb adatátvitelre, a lekérdezéses ütemezés feleslegesen foglalja a processzor idejét. Ezért ilyenkor **interruptos periféria kezelést célszerű alkalmazni.***

*A perifériához fordulást maga a periféria **kezdeményezi** egy logikai jellel a CPU vagy IT vezérlő interrupt kérő bemenetén. Az interruptot hardvertől függően az IT vonal szintje (**szintérzékeny IT**), vagy a jel valamely éle (**élérzékeny IT**) váltja ki.*

Az IT kezdeményezés hatására valamilyen mechanizmussal előbb-utóbb egy **speciális szubrutinra (interrupt rutin) adódik a vezérlés, ami elvégzi a periféria kezelését.** Mivel a CPU és a periféria szinkronizálása automatikus, **nem kell feleslegesen státusz figyeléssel tölni az időt.**

Az interruptos kezelés **a program áttekinthetőségét is növeli.**

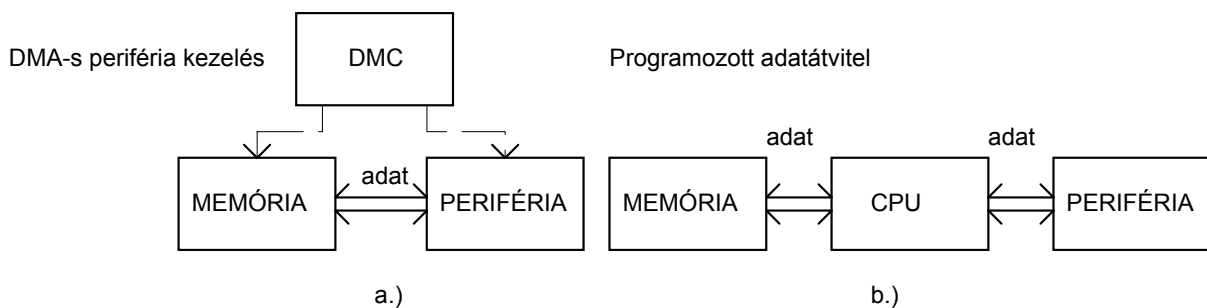
Mivel az IT rutinban nem a periféria kezelését szolgáló, ugyanakkor mindig végrehajtandó feladatok is vannak (regiszter mentés, regiszter visszaállítás, stack kezelés), **túl sűrűn érkező IT-k szintén leronthatják a CPU kihasználtságát.**

IT-s periféria kezelést akkor célszerű alkalmazni, ha:

- *a CPU sebessége elegendő a periféria kezelésére és*
- *az interruptok várhatóan nem túl sűrűn jönnek,* közöttük a CPU elég sok utasítást képes végrehajtani, vagy
- ha *az interrupt bekövetkezésének időpontja véletlenszerű,* de ha bekövetkezik, akkor gyorsan ki kell szolgálni,
- *az interrupt alatt elvégzendő feladatok nem vesznek túl sok időt igénybe,* vagy ha igen, akkor azt egyéb IT is megszakíthatja (többszintű IT rendszer) .
- *az interruptos szervezés a program strukturáltságát, áttekinthetőségét szolgálja.*

A közvetlen memória hozzáférés (DMA)

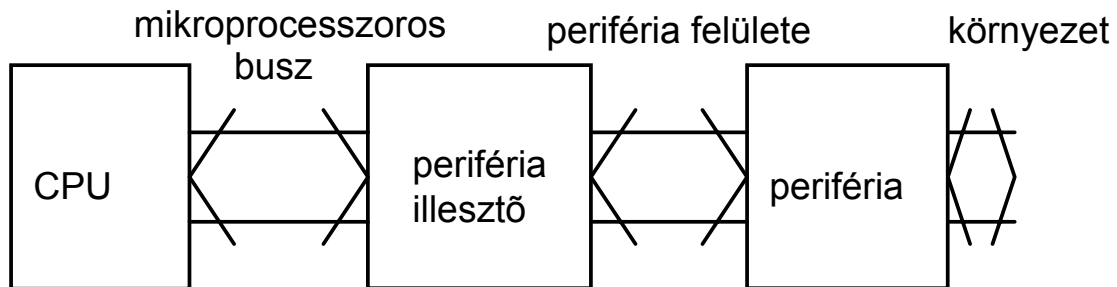
- Ha *a processzor sebessége nem elegendő az adatátvitel lebonyolítására* a periféria és memória között, DMA-s kezelést kell alkalmazni.
- Az ún. DMA vezérlő segítségével *a processzort kikerülve, közvetlen adatátvitel lehetséges a memória és a periféria között*. Ezt nevezik közvetlen memória hozzáférésnek (Direct Memory Access).
- *A DMA átvitel általában gyorsabb, mintha a CPU végezné* (nem kell közben a memóriából utasításokat olvasni és nem kell az adatot a CPU-n keresztül áramoltatni).
- A DMA-s kezelést *tipikusan nagy sebességű, blokkos adatátvitelt igénylő perifériáknál alkalmazzák* (winchester, nagyssebességű soros adatátvitel stb).

Periféria illesztés

A *perifériák* biztosítják a processzor és a környezet közötti kapcsolatot.

A *periféria illesztő* áramkör a periféria kommunikációs felületét illeszti a mikroprocesszor buszára

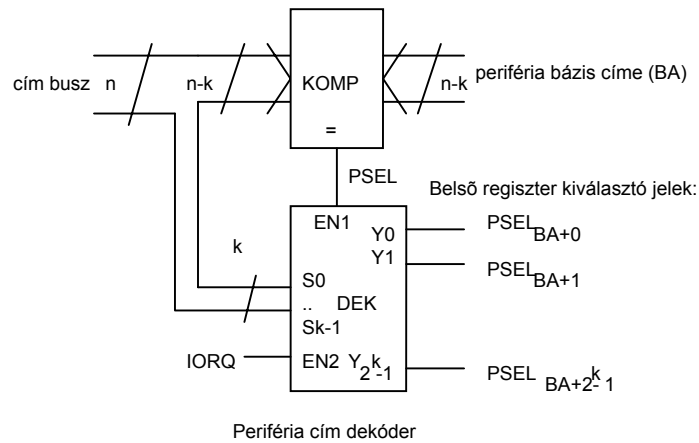

Periféria regiszterek típusai:

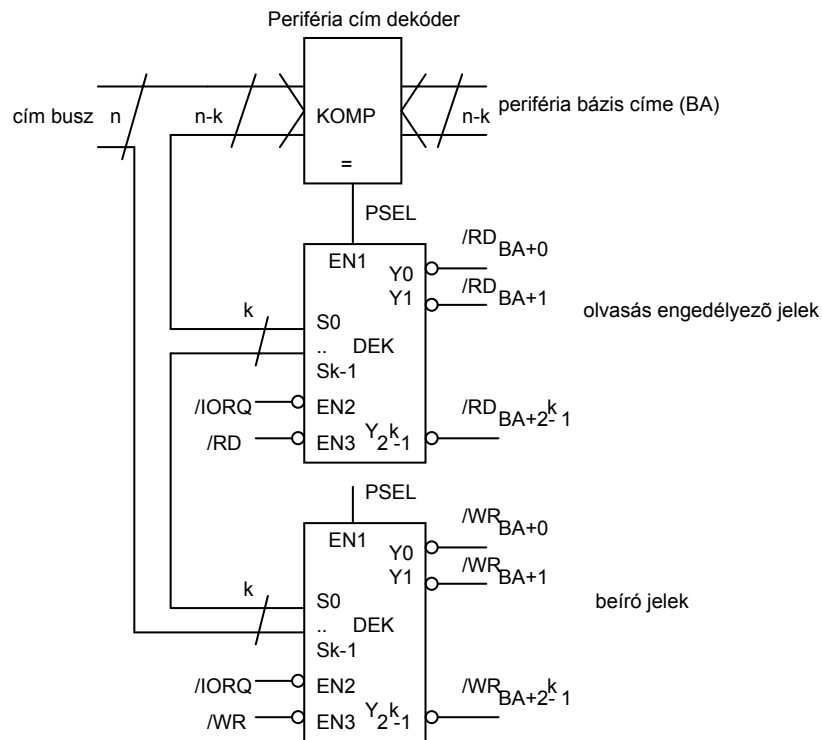
- *üzemmód regiszter* (a periféria használati jellemzőinek (pl. soros vonal sebessége) beállítása)
- *parancs regiszter* (utasítás a perifériának, pl. A/D konverter indítása)
- *státus regiszter* (a periféria állapota pl. A/D konverter kész)
- *adat regiszter* (adat a perifériának vagy a perifériától pl. A/D konvertertől jövő adat, a bementi feszültséggel arányos bináris szám)

A periféria címdekóder felépítése

A periféria kijelölése (PSEL) és a periférián belüli címek ($PSEL_{BA+i}$) kijelölésének elve:

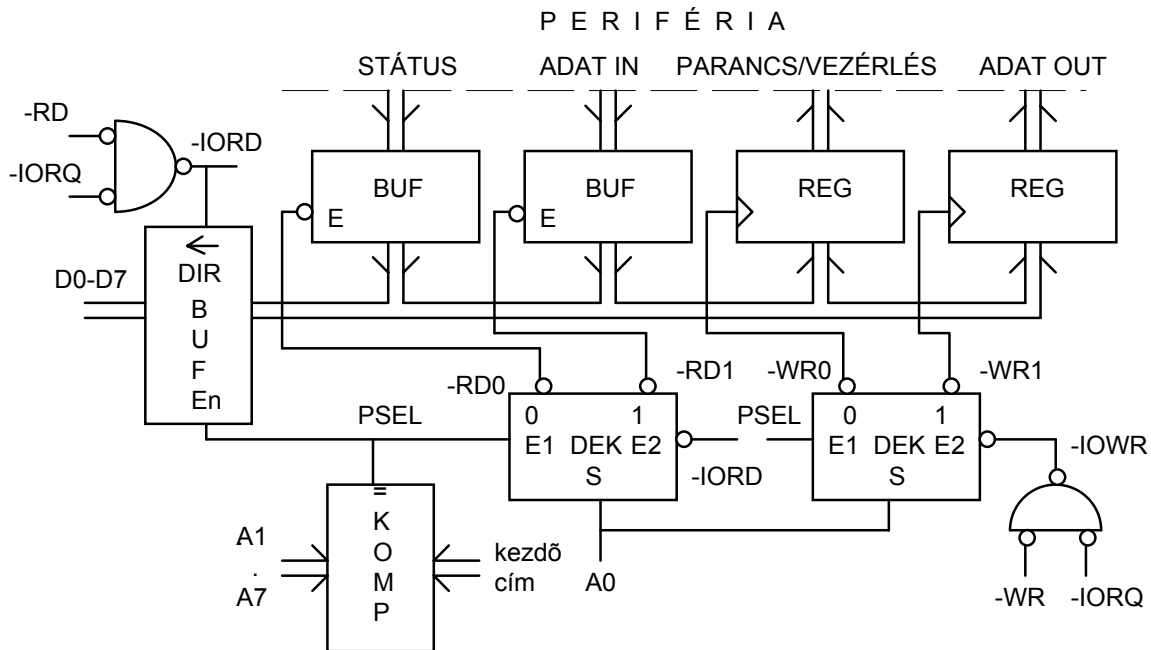

Olvasás engedélyező és beíró impulzusok előállításása:

Tipikus periféria illesztő felépítése

2 olvasható és 2 írható regiszter, adat busz leválasztással (nem IT-os)

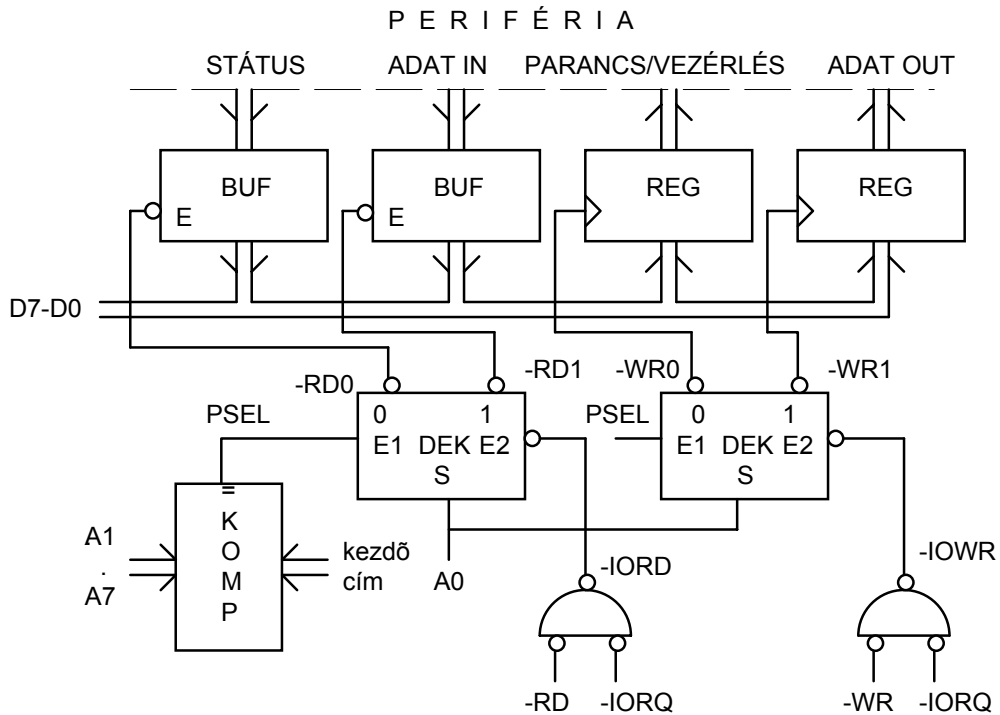

Programozási felület

regiszter címe	funkciója	az egyes bitek szerepe	írható (W), olvasható (R), vagy mindkettő (R/W)
kezdő cím	parancs regiszter	x	W
kezdő cím	státus regiszter	x	R
kezdő cím+1	adat regiszter	x	R
kezdő cím+1	adat regiszter	x	W

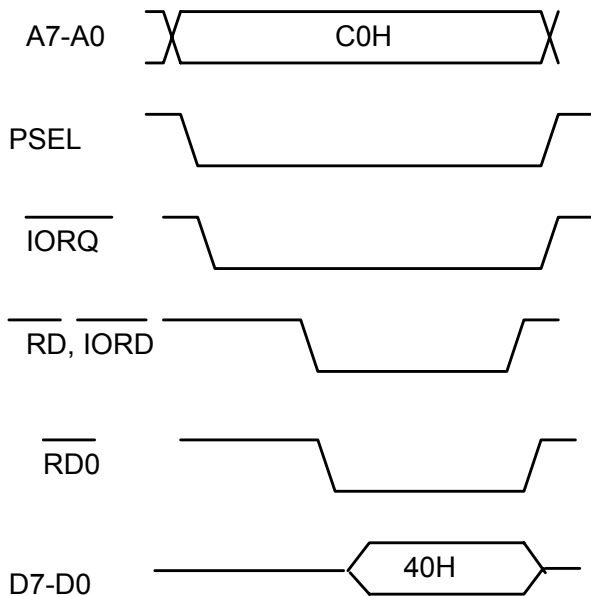
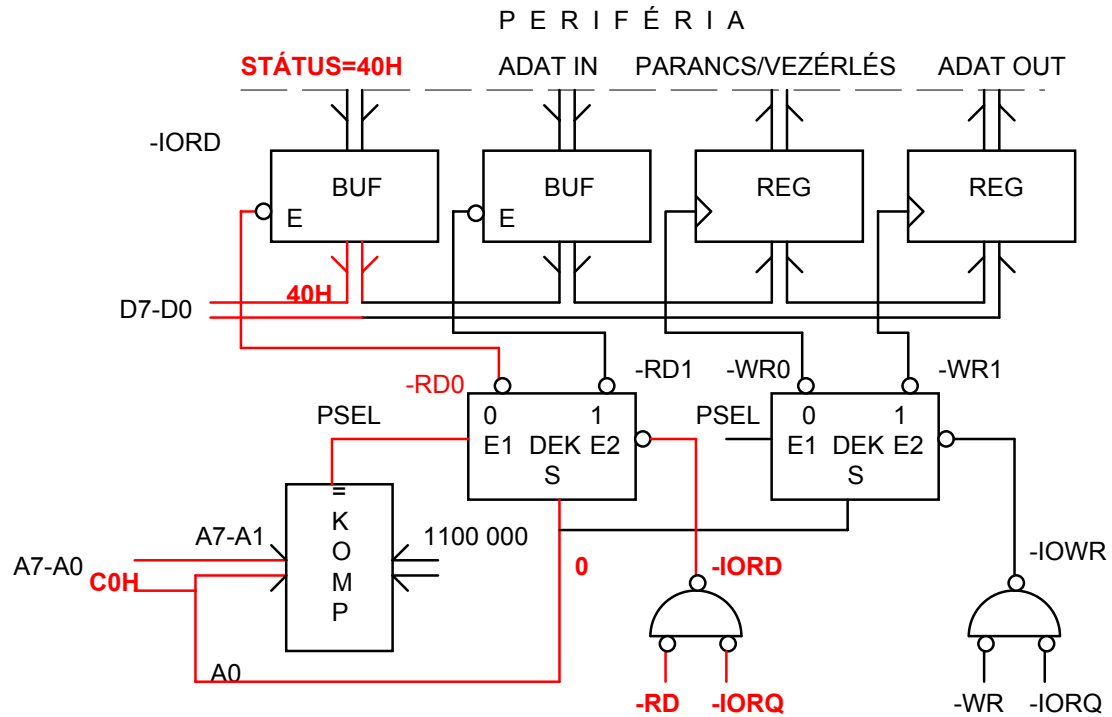
2 olvasható és 2 írható regiszter, adat busz leválasztás nélkül

Olvasás a státus regiszterből

A periféria bázis címe C0H, státus reg:C0H

IN A,(C0H) utasítás hatása

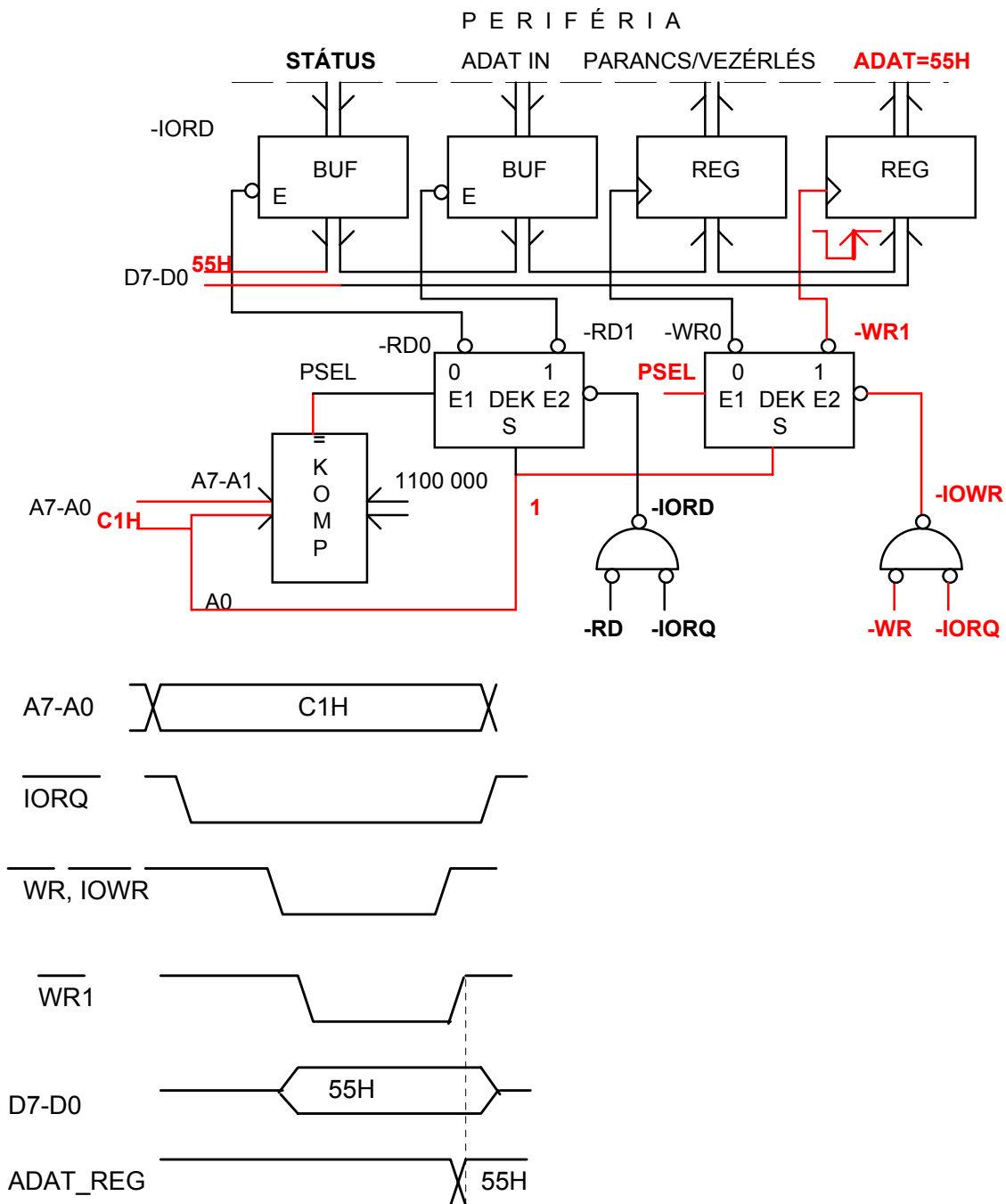

Írás az adat regiszterbe

A periféria bázis címe C0H, adat reg: C1H

LD A,#55H

OUT (C1H,A)

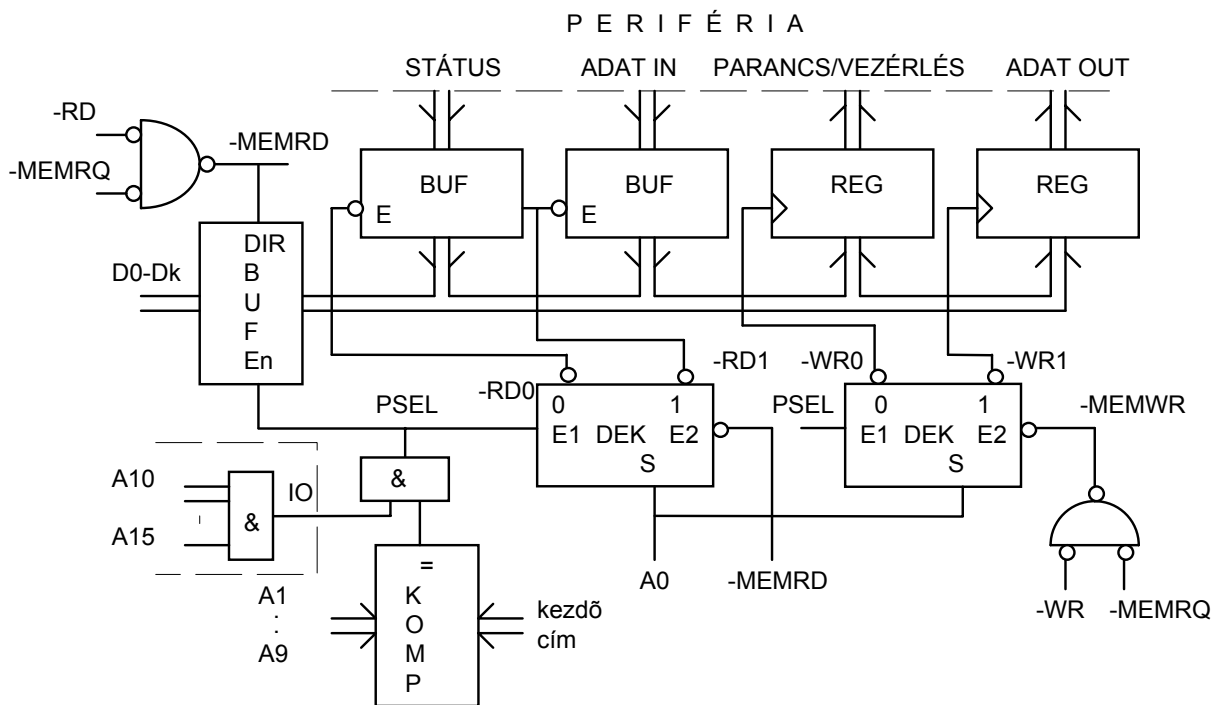
Programozott kezelés (program részlet Z80 utasításokkal):
A periféria parancs regiszterébe 1-et kell írni az indításhoz.
A státus regiszter 7. bitjén jelzi, hogy kész van.

```
BASE      equ C0H
PAR_REG   equ BASE
STAT_REG  equ BASE
DATA_IN   equ BASE+1
START     equ 01H
READY     equ 80H
```

```
...
LD        A,#START
OUT       (PAR_REG),A    ;indítás
loop:    IN        A,(STAT_REG)
AND       A,#READY     ;periféria kész figyelés
JZ        loop
IN        A,(DATA_IN)   ;adat beolvasás
...
```

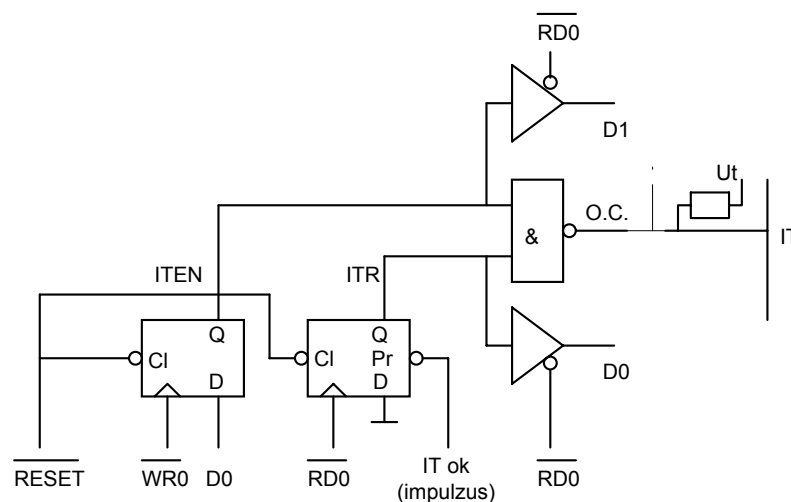
MEMÓRIÁBA ÁGYAZOTT PERIFÉRIA ILLESZTÉS

- *A memória egy területét IO területnek tartjuk fenn*, erre a címtartományra nem szabad memóriát illeszteni.
- *A periféria memória referenciás utasításokkal érhető el.*

Interruptos periféria IT kérő logikája

- Ebben a megvalósításban perifériában az eseményre egy impulzust kell generálni.
- Az impulzus billenti be az IT kérő flip-floppot és okoz IT-ot, ha a parancs regiszter ITEN bitjével engedélyezve van.
- E megvalósításban az IT rutinban kiadott státus regiszter olvasás törli az IT kérést.
- A státus regiszterből kiolvasható az IT kérő flip-flop állapota és az ITEN bit.
- A uP IT vonalára több periféria csatlakozhat.
- A perifériáknak open collectorosan kell meghajtani az IT vonalat.
- Az IT kérést kiszolgálásig fenn kell tartatni.

Adott egy mikroprocesszoros busz, melynek jelei:

D7-D0 (adat busz),

A15-A0 (címbusz),

-RD (alacsony aktív olvasás engedélyezés),

-WR (alacsony aktív beíró impulzus, az adat a jel hátsó élénél stabil),

-MREQ (memóriához fordulás jelzése, alacsony aktív, amíg a jel aktív, a memória cím stabil),

-IORQ (perifériához fordulás jelzése, alacsony aktív, amíg a jel aktív, a periféria cím stabil),

-IRQ, alacsony aktív interrupt kérő jel,

-RESET, alacsony aktív alaphelyzetbe hozó jel,

SYSCLK (rendszer órajel).

A processzor 256 IO címmel rendelkezik (A7-A0).

Illesszen a fenti buszra egy **szinkron soros adó egységet**. Az egység az ADAT regiszterébe írt adatot **az írást követően** (annak hatására) sorosan kiadja az SOUT kimenetén egy SCLK órajellel együtt, amelynek felfutó élénél változik az adat. Az adás előtt és után az SCLK órajel 0 értékű, az SOUT kimenet pedig tetszőleges. A periféria a teljes 8 bit kiküldése után jelez a státuszregiszter RDY bitjén és IT-ot kér, ha engedélyezett (parancsregiszter ITEN bitje). (15p)

Az alábbiakban részekre bontottuk a feladatot. Az összes részfeladat megoldása után áll elő a teljes feladatot megvalósító interfész. *Az egyes részekenél azok részletes funkcionális blokkvázlatát kérjük, egymástól jól elhatároltan lerajzolni!*

a. Rajzolja le a periféria cím és utasítás dekóderét, továbbá a parancsregisztert (ITEN), az adatregisztert, a státuszregisztert és a beírásukat/kiolvasásukat lehetővé tevő logikát! Az adatregiszter az A0H címen, a parancsregiszter az A1H, a státuszregiszter az A2H címen legyen. A parancsregiszter bitkiosztása: ITEN: D0. Az állapot regiszterből legyen kiolvasható az RDY bit (D1 bit) és az ITRQ = (ITEN & RDY) bit (D0 bit) értéke! (6p)

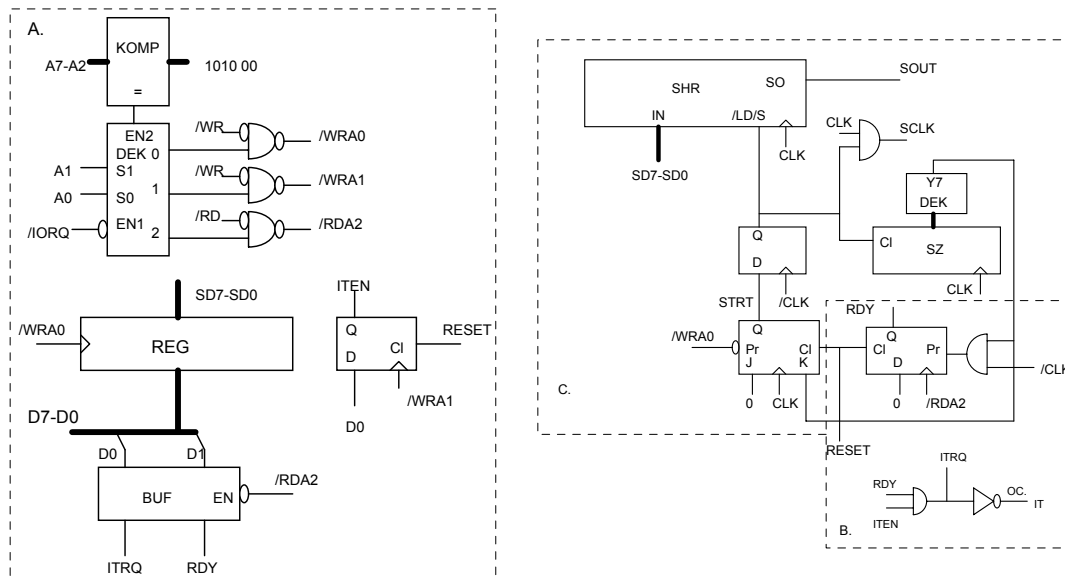
b. Rajzolja le a teljes interrupt kérő logikát, mely az RDY bebillenésekor interruptot kér! Az interrupt kérés programból legyen tiltható (ITEN bit) és RESET hatására is tiltódjon le. Az interrupt kérő flip-flop (RDY bit) törlődjön a státuszregiszter olvasása *után* és RESET hatására. (4p)

c. Rajzolja le a fent specifikált működést megvalósító soros adó egységet! (4p)

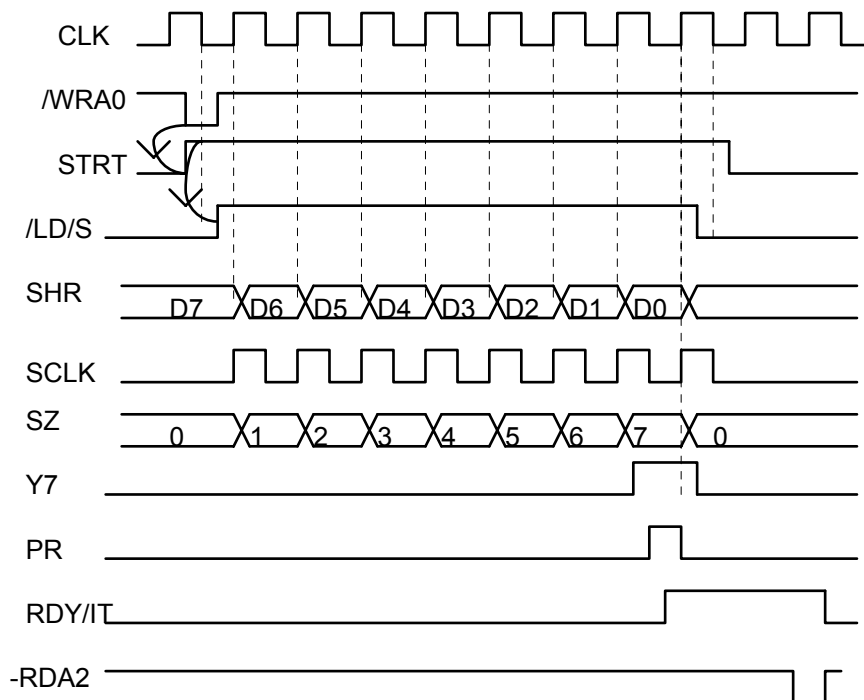
d. Adja meg az egység programozási felületét, az alább megadott táblázatnak megfelelő formában! (1p)

regiszter címe (hexa)	funkciója	bitek szerepe D7 D6 D5 D4 D3 D2 D1 D0	típusa R (olvasható), W (írh.), R/W (mindkettő)
--------------------------	-----------	--	--

Részletes funkcionális blokkvázlat

Működést bemutató idődiagram:

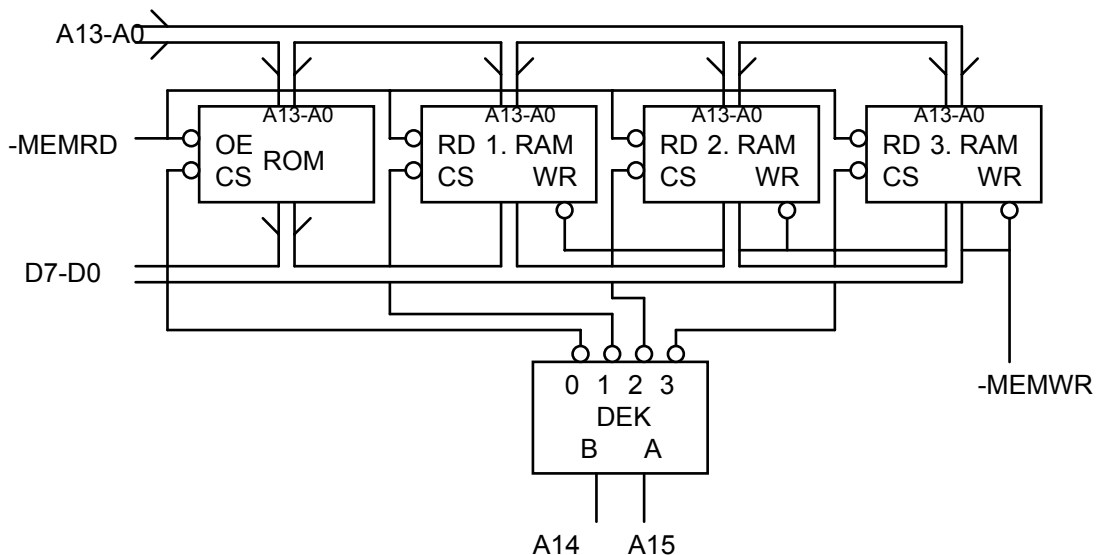

Memória illesztés

- *Memória térkép*en reprezentáljuk a memóriák elhelyezkedését a címtartományban:

	16kbyte ROM	16kbyte RAM	16kbyte RAM	16kbyte RAM
A15	0	0	1	1
A14	0	1	0	1

- A *legfelső címbitek* alapján állítjuk elő az egyes memória chipek engedélyező jelét (*-CS*).
- *Egyszerre csak egy memória kaphat engedélyezést.*
- Az *alsó címbitek jelölik ki* a kiválasztott memória egy *rekeszét*.

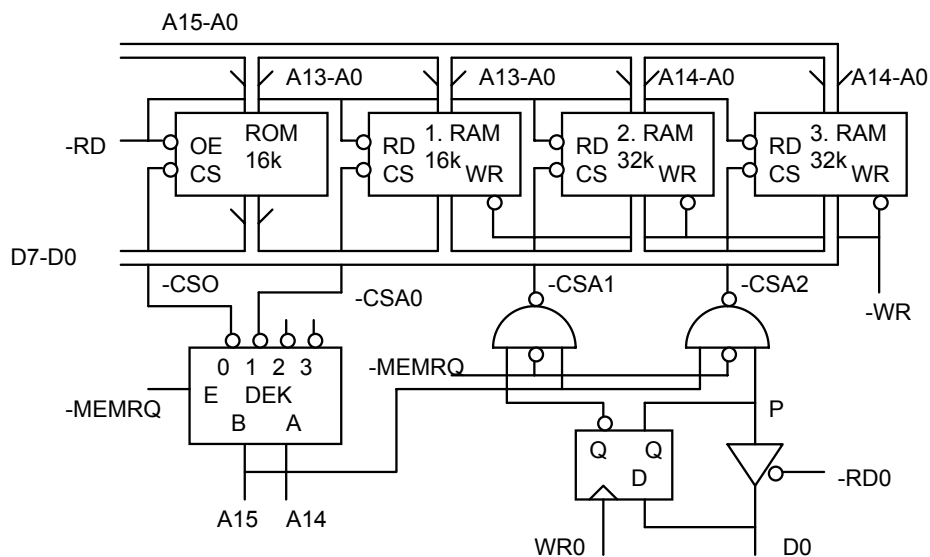

Egyszerű lapozásos memória illesztése (tömbkapcsolás)

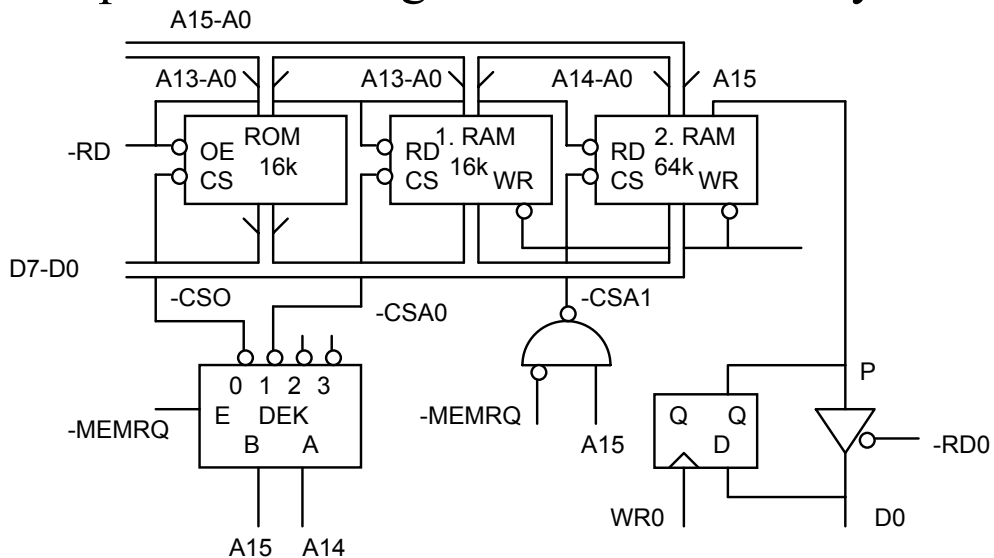
16kbyte ROM	16kbyte RAM	32 kbyte RAM	0. lap	P=0
		32 kbyte RAM	1. lap	P=1

A15	0	0	1
A14	0	1	x

A lapozós rész megvalósítása 2db 32kbyte-os chippel

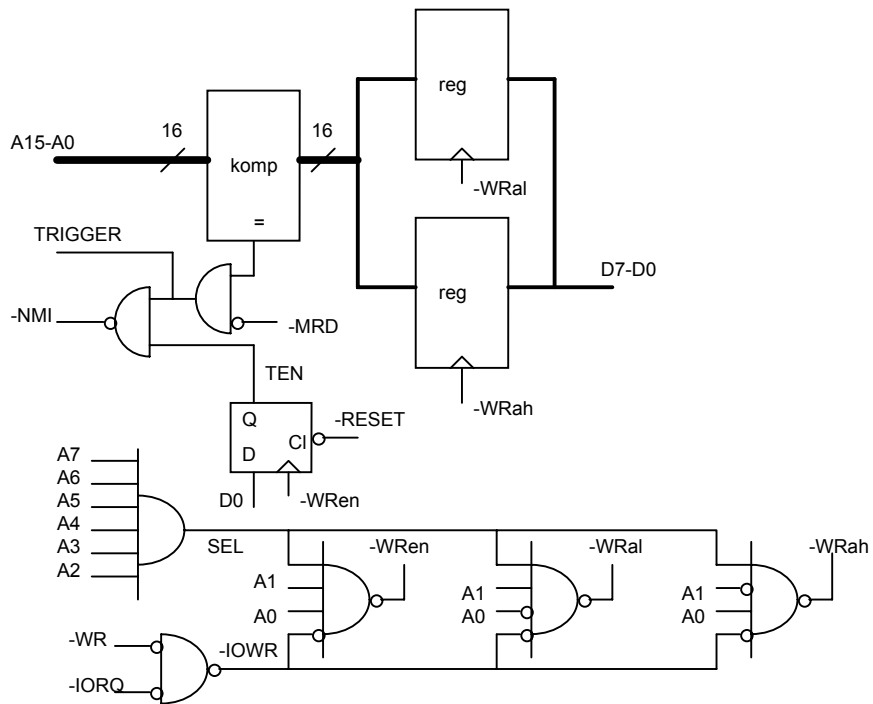

A lapozós rész megvalósítása 1db 64kbyte-os chippel

TÖRÉSPONTI EGYSÉG

Megadható címről olvasáskor NMI-t kér és trigger jelet generál

SOROS A/D + FESZÜLTSG HATÁR FIGYELŐ

Az A/D STRT bemenetén levő jel felfutó éle indítja az átalakítást, majd az ezt követő 8 órajel alatt ($f=10\text{kHz}$) az SD kimenetén jelenik meg az adat bitsorosan, az órajel *lefutó* élével szinkronban, 2-es komplementes kódban. Az átalakítás végét a RDY vonal jelzi.

A feladat, az A/D felhasználásával egy programozható feszültség határ figyelő megtervezése. Az áramkör-programból való engedélyezés után (EN) - 1 msec-onként ciklikusan elindítja a konverziót. Az órajel *lefutó* élével szinkronban, 2-es komplementes kódban. Az átalakítás végét a RDY vonal jelzi. IT-t kér, ha az átalakított adat egy 8 biten programozható VL értéket meghalad. Egyszerű IT rendszert tételünk fel. Rendelkezésre áll egy 10 kHz-es órajel. A periféria kezdőcíme A0H.

